

Redaktionelt forord

Standardsvaret i det brede politiske midterfelt på de udfordringer, som den langtrukne økonomiske recession har trukket og stadig trækker med sig, er 'vækst'. Næsten uanset hvilket samfundsøkonomisk spørgsmål der er sat på den politiske dagsorden, dukker ordet 'vækst' op som i hvert fald en del af løsningen. Ordet fremsiges næsten som en trylleformular, der vil kunne løse de fleste af finansministerens og dermed også andre ministres aktuelle problemer i disse erklærede sparetider. Det lyder enkelt, men det er det ikke i praksis af flere grunde, som dette temanummer skal belyse.

Den første artikel skrevet af *Jesper Jespersen* sigter mod at belyse den dobbelthed, der knytter sig til begrebet vækst. For uanset at det politiske establishment vurderer vækst positivt, så er både den faglige og samfundsmæssige forståelse af de mulige konsekvenser af 'vækst' navnlig i de rige vestlige lande langt mere nuanceret end den finansministerielle fortolkning og vurdering. Fagøkonomer knytter 'vækst' til den mængdemæssige udvikling af bruttonationalproduktet (realt BNP). Når udviklingen i den fysiske produktion, der består af varer og tjenesteydelser, påkalder sig specielt interesse skyldes det ikke mindst det definatoriske sammenfald med den registrerede bruttofaktorindkomst, hvorved det bliver en rigtig god indikator for udviklingen i skattebasen og i beskæftigelsen. Det vil sige, at en højere vækst vil forbedre de offentlige finanser og samtidig reducere arbejdsløsheden, hvilket anses for at være to helt centrale makroøkonomiske ubalancer. Når vækst alligevel vækker både skepsis og i nogle kredse direkte modstand skyldes det, at der ved opgørelsen af BNP-vækst mangler en række samfundsøkonomiske forhold, der bør inddrages ved en vurdering af udviklingen i befolkningens levevilkår – her er et enkelt mål for den fysiske produktion ikke tilstrækkeligt. I artiklen peges der på, at de mere langsigtede konsekvenser af BNP-vækst tilsyneladende ikke har kunnet løse hverken beskæftigelses-, endsige bæredygtighedsproblemerne. Det simple mål for BNP udelader således velfærdseffekten af bl.a. ændret fordeling og af miljøpåvirkningen. Disse spørgsmål diskuteres og nuanceres i de efterfølgende artikler.

Jesper Gregers Linaa og *John Smidt* tager afsæt i udviklingen i dansk økonomi i periode fra 1990'erne og frem mod 2020. I artiklen sondres der skarpt mellem vækst på kort sigt og den mere langsigtede vækst. Væksten på 1-3 års sigt er overvejende drevet af efterspørgslen og dermed også af den økonomiske politik, ikke mindst finanspolitikken. På længere sigt konvergerer vækstprocessen mod den af udbudsfaktorerne bestemte produktion. Det påvises, at der er en betydelig usikkerhed og

derfor divergerende vurderinger af størrelsen af 'output gap' i dansk økonomi både historisk og fremadrettet, hvilket naturligt nok må lede til forskellige anbefalinger vedr. den aktuelle økonomiske politik. I artiklen gennemføres desuden en dekomponering af de langsigtede vækstgenererende faktorer i et historisk perspektiv. Her vises det, at den væsentligste vækstdriver er produktiviteten, som det traditionelt er vanskeligt at forklare, endsige fremskrive.

Det er netop den langsigtede udvikling i først og fremmest timeproduktiviteten, der står i centrum for *Carl-Johan Dalgaard's* artikel, der delvist bygger på materiale fra Produktivitetskommissionen. Artiklen giver et historisk rids over væksten i dansk økonomi igennem hundrede år, men med hovedvægten på efterkrigstiden. Her er det indiskutabelt produktiviteten, der har drevet væksten. Det billede, der tegnes af dansk økonomi i hvert fald frem til midten af 1990'erne, er ganske positivt med hensyn til at ligge i front rent produktivtetsmæssigt. Hovedforklaringen synes at være det internationalt set høje uddannelsesniveau i kombination med en betydelig international åbenhed. De seneste 20 år har produktivitetsudviklingen dog haltet noget bagefter en række sammenlignelige konkurrentlande. Det forklares med, at en relativt høj andel af personer med en videregående uddannelse traditionelt er blevet beskæftiget i den offentlige sektor. Sædvanligvis måles der ikke produktivtetsstigning i den offentlige sektors produktion, hvilket – alt andet lige – vil betyde, at den relativt store danske offentlige sektor vil trække gennemsnittet for produktivtetsudviklingen i det samlede BNP ned sammenlignet med lande med en mindre offentlig sektor eller færre offentligt ansatte med høj uddannelse. Der gives i artiklen en række forslag til, hvorledes 'produktivtets-bias' kan reduceres.

De to efterfølgende artikler belyser og begrundes, hvorfor det traditionelle vækstbegreb, som knytter sig til opgørelsen af bruttonationalproduktet, ved besvarelsen af en række samfundsøkonomiske spørgsmål er misvisende. *Mikael Skou Andersen* beskriver, hvorledes begrebet 'grøn vækst' i kølvandet på finanskrisen er ved at vinde fodfæste i vækstdebatten. Det er de økonomiske konsekvenser af miljø-, ressource- og klimapåvirkningen, der i stigende grad fylder i den politiske debat sideløbende med den traditionelle BNP-vækst. Ikke blot har FN's Miljøprogram, UNEP, sat fokus på perspektiverne ved begrebet *grøn økonomi*, som pejlemærke for den økonomiske politik; men toneangivende økonomiske samarbejdsorganisationer som bl.a. OECD og Verdensbanken har også sat begrebet *grøn vækst* som et højt prioriteret succeskriterium. Artiklen gennemgår

også den stribe af udfordringer og kritik, der knytter sig til en mere officiel opgørelse af grøn vækst til forskel fra traditionel vækst. Det teoretiske såvel som det statistiske grundlag er endnu ikke tilstrækkeligt udviklet, så der kan skabes enighed på internationalt plan om beregningen af et 'grøn BNP'; men det er et område, der i stigende grad forskningsmæssig og politisk bevågenhed.

Den afsluttende artikel skrevet af *Niels Ploug* handler om livskvalitet og måling af livskvalitet. Den er relevant i et tema-nummer om økonomisk vækst fordi spørgsmålet om, hvorvidt økonomisk vækst, er lig med øget livskvalitet, med jævne mellemrum dukker op i debatten om, hvad der bør være de overordnede politiske mål. På den ene side vil nogle hævde, at økonomisk vækst er en forudsætning for øget livskvalitet. Kun gennem økonomisk vækst, ved at gøre 'kagen', større er der mulighed for øget velfærd. På den anden side vil andre hævde, at fokus på økonomisk vækst er misforstået. Livskvalitet afhænger ikke, navnlig i de rige lande, om fortsat økonomisk vækst men af en lang række faktorer, der har meget lidt at gøre med økonomi og økonomisk vækst. Kommissionen om måling af økonomisk vækst og sociale fremskridt, den såkaldte

Stiglitz-Sen-Fitoussi-kommission satte med sin rapport fra 2009 fornyet gang i diskussionen af sammenhængen mellem – eller modsætningen mellem – økonomisk vækst og livskvalitet. Denne artikel ser på såvel debatten som de konkrete tiltag til måling af livskvalitet, der er udviklet som opfølgning på rapportens anbefalinger.

Uden for nummerets tema drøftes de konsekvenser, som kommunalreformen fra 2007 fik for det specialiserede socialområde. En række institutioner med tilbud til personer med meget svære handicaps, der kræver livslang omsorg og behandling, blev overført til regionerne. Her køber kommunerne pladser på markedslignende vilkår, hvilket siden har ført til megen kritik. *Mogens Ove Madsen* ser på udviklingen på det specialiserede socialområde siden kommunalreformen og på evalueringen af reformen i 2013, der ikke mindst på dette område blev imødeset med stor spænding.

Jesper Jespersen
Professor ved Roskilde Universitet
Gæsteredaktør